

İktisadi Ve Teknik Bütünlük

V.U.K'nda iktisadi ve teknik bütünlük kavramına yer verilmiş olmakla birlikte, bu kavramdan neyin kastedildiğinin belirtilmemiş olması, uygulamada da bu kavramın tam anlamıyla ortaya konulmaması nedeniyle mükelleflerle İdare arasında ihtilaf doğurmaktadır.

V.U.K.'nun 313.maddesi aşağıdaki gibidir;

İşletmede bir yıldan fazla kullanılan ve yıpranmaya, aşınmaya veya kıymetten düşmeye maruz bulunan gayrimenkullerle 269 uncu madde gereğince gayrimenkul gibi değerlendirilen iktisadî kıymetlerin, alet, edevat, mefruşat, demirbaş ve sinema filmlerinin birinci kısımdaki esaslara göre tespit edilen değerinin, bu Kanun hükümlerine göre yok edilmesi amortisman mevzuunu teşkil eder. İlgili mevzuat gereğince sözleşme süresinden sonra bedelsiz olarak devlete veya devletçe tensip olunan bir teşekküle veya belediyeye intikali öngörülen amortisman tabi iktisadî kıymetlerden, (sözleşme süresinde yenilenmesi gerekenler hariç), sermayenin veya özel maliyet bedellerinin itfası hükümlerine göre amortisman tabi tutulanlar, genel hükümler uyarınca ayrıca amortisman tabi tutulamazlar.

Değeri 560 Yeni Türk Lirasını aşmayan peştemallıklar ile işletmede kullanılan ve değeri 560 Yeni Türk Lirasını aşmayan alet, edevat, mefruşat ve demirbaşlar amortisman tabi tutulmayarak doğrudan doğruya gider yazılabilir. İktisadî ve teknik bakımdan bütünlük arz edenlerde bu had topluca dikkate alınır.

Genel olarak, bir üretim faaliyetinin her hangi bir aşamasında bu faaliyete ekonomik bir değer katacak şekilde birbirine bağımlı olarak çalışan birden fazla iktisadi kıymetin iktisadi ve teknik bütün oluşturdukları söylenebilir. Örneğin bir kalorifer tesisatında brülör, kazan, su pompası, radyatörler ve boru tesisatı ısıtma fonksiyonun yerine getirilmesinde teknik zorunluluk olarak birbirlerine bağlı kullanılması gereken değerlerdir. Bu değerler arasında bu anlamda bir bütünlükten bahsedilebilir.

22 numaralı Gelir Vergisi Sirkülerinde iktisadi ve teknik bakımdan bütünlük arz eden iktisadi kıymetler şöyle tanımlanmıştır.

-Bir işletmede belli bir fonksiyon etrafında birleşerek bir üretimde bulunan veya üretime her hangi bir aşamada bir değer kazandıracak nitelikteki bir fonksiyonu birbirini tamamlayarak yerine getiren iktisadi kıymetler topluluğu.

Örneğin;

- Bir bilgisayar sistemini oluşturan donanım malzemeleri
- Bir tekstil işletmesinde yeni bir üretim bandı oluşturulmasında kullanılan makineler,
- Yazar kasalar ve barkot okuyucu cihazlar,
- Okul sıra ve masaları,
- Turistik otel için alınan yatak, yorgan ve battaniyeler,
- Lokanta işletmesi için alınan tabak, çatal, bıçak ve bardaklar, aynı fonksiyona hizmet ettiklerinden, iktisadi ve teknik bakımdan bütünlük oluşturmaktadır.

Söz konusu iktisadi kıymetlerin yenilenmesi halinde de yapılan harcamalar topluca değerlendirilecek ve tutarı belirlenen limiti aşması halinde amortismanına konu edilecektir.

Amortismanına Tabi İktisadi Kıymet'de iktisadi ve teknik bütünlük kavramı bir arada olabileceği gibi iktisadi bütünlük ve teknik bütünlük ilişkisi ayrı ayrı da bulunabilir. Teknik bütünlük olmadığı halde iktisadi bütünlükte olabilir. Bu konuya bir örnek vermek gerekirse; ofis mobilyaları arasında teknik bütünlük yoktur. Masalar, sandalyeler ve dolaplar birbirlerinden bağımsız, ayrı ayrı yerlerde de kullanılabilirler. Ancak, hepsi bir araya getirilip düzgün bir şekilde yerleştirildiğinde bir mobilya takımından ofiste beklenen fonksiyonları yerine getirebilirler. Yine kundura kalıpları işletme için ekonomik bütünlük niteliği taşır. Turistik otel için alınan çarşafklar iktisadi ve teknik bütünlük teşkil eder. Otele alınan çarşafklar arasında teknik ve iktisadi bütünlük kavramı vardır. Sonuç itibarıyla, çarşafklar birbirinden bağımsızdır ancak otelde verilen hizmet fonksiyonu açısından bütünlük göstermektedirler.

Şüphesiz verimlilik her zaman aritmetik olarak ölçülemeyebilir. Fakat bazı sabit kıymetlerin birlikte kullanımı işletmede üretim kalitesi sabitken maliyeti düşürüyor ya da maliyet sabitken üretim kalitesini yükseltiyor ve yahut da her ikisini birden sağlayabiliyorsa iktisadi ve teknik bütünlükten rahatlıkla söz edilebilir. Bunun tipik örneği sinema salonlarındaki koltuklardır. Sinema koltukları iktisadi bir bütünlük oluşturduğu için, tek tek değerleri VUK 313'de yer alan haddin altında dahi kalsa, koltukların toplam değeri söz konusu haddin üzerine çıktığı sürece doğrudan gider yazılamazlar, amortismanına tabi tutulmaları gerekir.

İktisadi bütünlükte bir zorunluluk niteliği olmadığı halde teknik bütünlükte bir zorunluluk niteliği vardır. Birden fazla sabit kıymetin tek başına kullanılmaları işletmenin amacına katkı sağlamıyorsa, işletme faaliyeti açısından bunların birlikte kullanılmaları zaruri ise teknik bir bütünlük söz konusudur. Teknik bütünlükte oluşturan sabit kıymetlerin bir üretim sürecine katılabilmeleri için birbirlerini tamamlamaları, birlikte kullanılmaları gerekmektedir.

İktisadi bütünlük kavramı içeriği gereği genişletilmeye oldukça müsaittir. Buda çeşitli yanlış anlamalara ve uygulamalara neden olabilmektedir. İktisadi bütünlük kavramı İdare tarafından açıklama kavuşturulmalıdır. Çünkü uygulamada çok farklı durumlar ortaya çıkmaktadır. Örneğin; işyerine alınan 5 adet telsiz telefonun birim fiyatı 520 YTL altında olmakla birlikte toplamda 520 YTL'sini aştığından dolayı aktife alınıp alınmaması gibi sorunlar gündeme gelmektedir. Kanımızca İdarenin algıladığı iktisadi bütünlük, toplam fatura bedelinin 520 YTL'yi aşmış ve satın alınan kıymetin kullanım ömrünün bir yıldan fazla olup olmadığıdır.

İktisadi Bütünlüğe Örnek Teşkil Edebilecek Örnekler

-Bir tekstil firmasının yemekhanesinin yıkılarak yeniden yapılması veya yemekhanenin başka bir kullanım alanına dönüştürülmesi için yapılan giderler normal bakım ve onarım giderlerinden değildir. Yapılan masraflar bir bütün olarak değerlendirilmeli ve binanın maliyetine eklenerek amortismanına tutulması gerekmektedir.

-Okul işletmesi için alınan sıra ve taburelerin her biri aynı fonksiyona hizmet ettiklerinden iktisadi bakımdan bir bütün teşkil ederler.

-Okul demirbaşları iktisadi ve teknik bakımdan bütün teşkil eder.

-Meşrubat sanayinde kullanılan boş şişe ve kasaların her birinin değeri VUK'nun 313. maddesinde yer alan tutardan az olsa dahi amortismanına tabi tutulur.

-Yazıhaneye alınan müdür ve misafir koltuklarının toplam değeri VUK'nun 313. maddesinde belirlenen tutarı aştığından amortismanına tabi tutulması gerekir.

-Sebze ve meyve sandıklarının amortismanına tabi tutularak itfa edilmeleri gerekir.

-Bankanın çeşitli şube ve bürolarının tefrişinde kullanılan ve aktife kayıtlı bulunan yağlı boya tabloların, Kanunda sayılan bütün koşulları taşımalarından dolayı amortismanına tabi tutularak gider yazılmaları mümkündür.

-Kaplıcalarda kullanılan ve toplam değerleri V.U.K.'nda belirlenen tutarı aşması halinde peştamallar ile alet, edevat ve demirbaşların iktisadi ve teknik bakımdan bir bütün teşkil etmesi yönünden değerleri amortismanına tabi tutulmaları gerekmektedir.

-Lokanta işletmesi için alınan tabak, bardak ve perdeliğin her biri aynı fonksiyona hizmet ettiklerinden, birim fiyatları VUK'nun 313. maddesinde yazılı tutarın altında kalsa bile, bunların amortismanına tabi tutulmaları gerekir.

Sonuç olarak alınan iktisadi kıymetin işletmede bir yıldan fazla kullanılması söz konusu ise ve toplam fatura değeri V.U.K.'nda belirlenen haddi aşıyorsa amortisman ayırmak suretiyle gider yazılması gerekmektedir. İşletmede bir yıldan fazla kullanıma şartı kıymeti niteleyen bir unsurlardandır. İşletmede bir yıldan fazla kullanılması mümkün olmayan kıymetler değeri ne kadar yüksek olursa olsun o yıl için gider yazılabilirler.